

LEHÁR FERENC

PACSIRTA

Nagyoperett 3 felvonásban

Szövegét dr. Martos Ferenc ötletéből írta:

KRISTÓF KÁROLY

Karmester:

NÉMETH LÁSZLÓ

Szereplők:

Zápolya Sándor festőművész	Rózsa Sándor
Juliska, a modellje	Berta Erzsí
Garami Vilma, operaénekesnő	Gyólay Viktória
	Jászai-díjas
Báró Ferenczy Árpád, földbirtokos	Szentessy Zoltán
Pál	Sas József
Pista	Abrahám István
Borcsa	Jablonkay Mari
Kegyelmes	Budai László
Rezső	Juhász Tibor

Arató legények, marokszedő lányok, festők, modellek, vendégek.

Történik a század első évtizedében, az első felvonás Radnóczán.

A második és harmadik felvonás Budapesten.

Jelmeztervező: Poós Éva

Díszlettervező:

Csinády István

Jászai-díjas

Koreográfus: Széki József m. v.

Rendező: LOVAS EDIT

Lehár Ferenc

PACSIRTA

Katona József Színház
1970-71

LEHÁR FERENC

1870. április 30-án született Komáromban. Édesapja katonakarmester volt, s hivatása, foglalkozása miatt a család az egész Osztrák–Magyar Monarchiát bejárta.

Fiuk korán kezdett zenével foglalkozni. A budapesti Nemzeti Zenedében zongorát tanult, majd Prágába került, ahol a Cseh Akadémián a hegedűszakra íratkozott be s mellest részt vett Antonin Dvorák zeneszerzési óráin. Lehár hangszeres művésznek is jeles lett volna, de mikor első önálló szerzeményeit a nagy cseh mester meghallotta, azt tanácsolta ifjú tanítványának, hogy egyszer s mindenkorra akassza szegre a hegedűt s csak a komponálásnak éljen.

Mindössze tizenhétéves volt, mikor egy német városba hangversenymesternek szegődött le. Innen azonban szerződést szegve — súlyos vétség! — megszökött s beállt apja zenekarába hegedűsnek. Az 1890-es év már Losoncon találja: a helybeli katonazenekar dirigense lesz s marad is négy esztendeig. Rendkívül népszerű: saját műveit is gyakran előadják, sőt saját költségére publikálja is őket.

A vándorút tovább folytatódik — Polában a 120 tagú tengerészenekart dirigálja, itt írja első és egyetlen operáját: a *Kukuskát*, melyet sok nehézség után Lipcsében és Berlinben is előadnak, kevés sikerrel. Ez a voltaképpen bukásnak beillő hideg fogadtatás világossá teszi előtte, hogy nem ezen az ösvényen kell haladnia a makacsul vágyott siker felé. Pest és Bécs között utazik szinte állandóan, Pesten a bosnyák ezred zenekarát vezényli. Meganyi indulója, keringője látott már napvilágot.

Lehár megkezdte a harcot a színházak bevételeért. Librettók után vadászik lázasan, szédületes iramban komponál, hogy aztán 1903-ban egy hónapon belül két operettjét tűzze műsorára a *Theater an der Wien*; november a *Bécsi nőket*, decemberben a világsikert is meghozó *Drótostótot*.

Innen kezdve élete a sikerek jegyében zajlik, népszerűségét még a librettók gyengéi miatt bekövetkező bukások sem tudják kikezdeni. Többnyire Bécsben, néha Budapesten vannak e társadalmi eseményt jelentő Lehár-premierek. Pályája során 28 operettet komponált és kétezer dalt, keringőt, indulót, táncot stb. Fontosabb művei közé sorolandó a *Víg özvegy* (1905), *Luxemburg grófja*, *Cirkuszszerelem*, *Hercegnéasszony* (ez a három mű egy színházi évad leforgása alatt került színre 1909–10-ben) a *Paganini*, a *Cárevics*, *Pacsirta*, *Éva*, *Frasquita*. Utolsó operettje az 1931-ben színre került *Giuditta* volt.

Bécsben és Budapesten élt, „magyar” zeneszerzőnek vallotta magát. 1948. november 28-án halt meg az ausztriai Ischl-ben.

A bécsi operett első nemzedékének (Strauss, Millöcker, Suppé stb.) méltó utóda volt. Bámulatos dallam-invenciója, zenei karakterizáló ereje, drámai érzéke, a műfajon belül kivételesnek számító hangszerelő képessége — valóban mesterré teszik. Azok a korabeli ízlést tükröző, nem egyszer egészen gyarló librettók, melyeket zenéjével sikerült életre galvanizálnia, csak mosolygásra méltók. De a muzsika ma is lelkesítő hódolat, hommage, a könnyű műfaj múzsa volt.

Karmester számára mindig izgalmas, de egyben felelősségteljes feladat egy olyan mű zenei betanítása és vezénylése, amely nem tartozik a naponta játszottak közé. Ez részben megkönnyíti a munkát, mert nem kell a konvencionális beidegződésekkel birkózni, részben megnehezíti, mert a tradíciók hiányában most kell felépíteni, kialakítani a meglévő zenei anyagot. A *Pacsirtánál* ez a zenei előkészítő munka engem örömmel töltött el, mert a zene dallambősége, a számok felépítése és az egész operett szerkezeti egysége, a finálék drámaisága mind olyan tényezők, amelyek serkentik a karmestert, ahogy mondani szokás: a zene önmagát adja.

A Lehár-zenét nem kell bemutatni, hiszen a nagysikerű operettjeit állandóan játsszák a világ minden részében és hallhatjuk naponta a rádióban. Lehár neve már önmagában biztosíték arra, hogy ízlésesen invenciózus jó muzsikával ismerkednek meg a *Pacsirtában*. Mi pedig örülünk annak, hogy a Lehár-centenárium alkalmából egy újabb kitűnő Lehár operettel bővíthetjük a Kecskeméten bemutatott Lehár művek számát.

Németh László
karnagy

PACSIRTA

Vígoperett a József Attila Színházban

Kedves színlátó fővárosunk színházi műsorán a *Pacsirta* előadása. Lehár dalművét, zenéjének megőrzésével — Kristóf Károly igen szerencsésen teremtette újjá. A régi operettzene mellé teljesen új történet kerekedett; az érzelgős századeleji idill helyébe nekünk szóló vidám játék lépett. Lehár zenéje nehéz feladatot rótt a szerzőre. A cselekmény kialakítását kötötte a városi környezetet kifejező tánczene és kötötték a falut idéző, magyaros, népi hangvételű dallamok. Az új operett mégis megtalálta azt a légkört, mely a századeleji ízléshez éppúgy alkalmazkodik, mint a mai színpadi igényekhez. A falu világát úgy ábrázolta, hogy elkerülte a népszínműves ízt. A történet nem törekszik a különböző társadalmi osztályok hamis, idillikus összebékítésére; számol a közöttük feszülő ellentétekkel, de azokat az operett sajátosságainak megfelelően, humoros formában fejezi ki.

Az előadást különösen dicséri üde, könnyed vídamsága, néhány kitűnő fordulata s az, hogy szövegeiben is eredeti. A siker fő részese Benedek Árpád, akitől kiváló rendezői munkát kaptunk az egyes színeképek arányos felépítésében. A színészek közt élmény Szemes Mari sokszínű, temperamentumos játéka. Méltó partnere Solymosi Imre, a fontoskodó detektív megismerősítője. Rab Erzsébet kellemesen csengő szopránjával tűnt ki a címszerepben. De elismerés illeti a többieket is: Romváry Gertrudot, Bikády Györgyöt, Borvető Jánost, Kertész Sándort, a tánckar fiatal tagjait, akik láthatóan nagy kedvvel élik változó szerepeiket. És még valakit: Nagypál Béla karmestert, aki 38 évvel ezelőtt a Király Színházban is vezényelte az első *Pacsirta* előadását.

(Maróti András kritikája)